

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Кафедра пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної та методичної роботи, к.психол.н., проф.

О.О.Назаров

“ _____ ” _____ 201_ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.2.5 «Основи тактики гасіння пожеж»
(назва навчальної дисципліни)

спеціальність _____ 261 «Пожежна безпека» _____
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація «пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи»
(назва спеціалізації)

Харків 2016 р

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи тактики гасіння пожеж»
(назва навчальної дисципліни)

для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Пожежна безпека».
(назва спеціальності)

за спеціалізацією «пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи».
(назва спеціалізації)

Розробник(и): викладач кафедри, Хілько Ю.В., старший викладач кафедри,
(посада, науковий ступінь та вчене звання)
кандидат технічних наук Дубінін Д.П.

Робочу програму навчальної дисципліни рекомендовано кафедрою пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт
(назва кафедри)

Протокол від «___» _____ 2017 року № _____

Начальник кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт
(назва кафедри)

_____ (Лісняк А.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«___» _____ 2017 року

Схвалено вченою радою факультету оперативно-рятувальних сил

Протокол від «___» _____ 2017 року № _____

Голова вченої ради оперативно-рятувальних сил факультету
(назва факультету)

_____ (О.Є. Безуглов)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«___» _____ 2017 року

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, (спеціалізація) освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>4</u>	Галузь знань <u>26 «Цивільна безпека»</u> (шифр і назва)		
Модулів <u>2</u>	Спеціальність (спеціалізація): <u>261 «Пожежна безпека»</u> («пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи»)	Рік підготовки:	
Індивідуальне (науково-дослідне завдання) <small>(назва)</small>		2018-й	2019-й
Загальна кількість годин <u>120</u>		Семестр	
		0	6-й
з них: аудиторних <u>60</u> самостійної роботи <u>60</u>	Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		–	24 год.
		Практичні, семінарські	
		–	36 год.
		Лабораторні	
		–	0 год.
		Самостійна робота	
–	60 год.		
Індивідуальні завдання: 0 год.			
Вид контролю: Екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 60/60;

для заочної форми навчання – 10/110.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: викладання навчальної дисципліни «Основи тактики гасіння пожеж» є формування у майбутніх фахівців з базовою вищою освітою необхідного в їх подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з питань оперативно-тактичної роботи, набуття навичок з прогнозування параметрів розвитку пожежі, класифікації вогнегасних речовин, визначення тактичних можливостей пожежно-рятувальних підрозділів та визначення послідовності оперативних дій.

Завдання:

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи тактики гасіння пожеж» є навчити майбутніх фахівців узагальнювати закономірності розвитку пожеж, застосовувати найбільш раціональні способи і прийоми рятування людей, здійснювати розвідку пожежі і рятування людей, визначати вирішальний напрямок оперативних дій на пожежі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні положення нормативних та керівних документів, що регламентують організацію та зміст оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів;

- теоретичні та практичні основи пожежної тактики;

- технічні характеристики протипожежної та аварійно-рятувальної техніки, засобів малої механізації та аварійно-рятувального обладнання;

- методику розрахунку параметрів пожежі в огорожі та на відкритому просторі;

- методику розрахунку сил та засобів для гасіння пожеж;

вміти:

- прогнозувати параметри розвитку та гасіння пожежі;

- розраховувати тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів.

- визначати необхідну кількість сил та засобів для забезпечення подачі необхідної кількості вогнегасних речовин;

мати навички:

- у застосуванні набутих теоретичних знань, у процесі практичної діяльності;

- в організації послідовності оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів при гасінні пожежі.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

- здатність застосовувати знання і розуміння з тактики гасіння пожеж для визначення рівня небезпеки під час пожежі в залежності від тактичних можливостей пожежно-рятувальних підрозділів.

2. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ПОЖЕЖНОЇ ТАКТИКИ. СИЛИ ТА ЗАСОБИ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ.

Тема 1.1. Основи прогнозування розвитку пожеж.

Поняття про пожежну тактику. Задачі пожежної тактики. Сучасний стан пожежної тактики. Статут дій у надзвичайних ситуаціях. Програма з пожежної тактики, порядок її вивчення. Логічний зв'язок пожежної тактики з іншими дисциплінами.

Форми розвитку пожежі. Фактори, що впливають на їх утворення. Розрахункові схеми по формам площі пожежі. Геометричні параметри розвитку пожеж: довжина розвитку пожежі; площа, периметр, фронт пожежі; швидкість вигорання; зміни площі, периметру і фронту пожежі; лінійна швидкість поширення горіння. Головні розрахункові залежності для визначення параметрів пожежі.

Параметри гасіння пожежі. Поняття про площу гасіння та принципи введення сил та засобів (за периметром, за фронтом). Поняття про глибину гасіння пожежних стволів. Порядок та методика визначення параметрів гасіння. Відображення обстановки пожежі на схемі об'єктів.

Практичні заняття.

Рішення тактичних вправ в класі по визначенню параметрів пожежі. Відображення обстановки на схемі об'єкту.

Тема 1.2. Теоретичні основи локалізації та ліквідації пожеж.

Періоди локалізації та ліквідації пожежі. Поняття про періоди гасіння пожежі. Умови локалізації та ліквідації пожежі. Прийоми локалізації пожежі: вогнегасними засобами; створенням перешкод; розривів; зміною газообміну. Поняття про обстановку на пожежі. Відрізнення оперативних дій підрозділів на даних етапах.

Вогнегасні засоби та їх кількість для гасіння пожежі. Класифікація вогнегасних речовин за домінуючим принципом припинення горіння та вимоги що пред'являються до них. Інтенсивність подання вогнегасних речовин: поняття, види інтенсивності, порядок визначення. Поняття про необхідну, фактичну та загальну витрати вогнегасних речовин. Порядок їх визначення. Розрахунок необхідної кількості вогнегасних речовин для гасіння пожеж та технічних засобів їх подачі.

Практичні заняття.

Рішення задач і вправ у класі по визначенню параметрів пожежі, необхідної кількості вогнегасних речовин і технічних засобів їх подачі.

Тема 1.3. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів.

Тактичні можливості аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС, сили та засоби. Сили і засоби аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС в містах, на об'єктах та сільській місцевості. Поняття про основні та первинні аварійно-рятувальні підрозділи ДСНС. Поняття про тактичні можливості аварійно-

рятувальних підрозділів ДСНС та основні фактори, що на них впливають. Тактичні можливості відділень на основних пожежних автомобілях загально-го використання. Призначення і використання підрозділів на основних пожежних автомобілях цільового призначення. Тактичні можливості караулу. Схеми взаємодії відділень в караулі.

Тактичні можливості аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС з установкою та без установки пожежних автомобілів на вододжерело. Основні показники що визначають тактичні можливості. Розрахунок основних показників тактичних можливостей (тривалості подання засобів гасіння; кількості одержаної повітряно-механічної піни низької і середньої кратності; можливої площі та об'єму гасіння піною; граничної відстані подання засобів гасіння).

Призначення та оперативне використання відділень на спеціальних пожежних автомобілях при виконанні основних та забезпечувальних оперативних дій. Використання допоміжних машин і техніки.

Практичні та семінарські заняття.

Рішення задач і вправ по розрахунку основних показників що характеризують тактичні можливості. Обґрунтування тактичних можливостей аварійно-рятувальних підрозділів на нових видах пожежної техніки.

Модульна робота № 1 "Розрахунок параметрів розвитку та гасіння пожежі. Розрахункове визначення тактичних можливостей підрозділів на основних пожежних машинах".

МОДУЛЬ 2. РОЗРАХУНОК СИЛ І ЗАСОБІВ ДЛЯ ГАСІННЯ ПОЖЕЖІ ТА ОПЕРАТИВНІ ДІЇ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ.

Тема 2.1. Розрахунок сил і засобів для гасіння пожежі. Види та сутність.

Основи розрахунку сил і засобів для гасіння пожежі. Розрахунок сил і засобів як методологічна основа прогнозування обстановки на пожежі і планування оперативних дій. Вихідні данні для розрахунку сил і засобів. Послідовність аналітичного методу розрахунку сил і засобів. Визначення необхідної витрати вогнегасних речовин на гасіння по площі пожежі, площі гасіння і об'єму приміщень. Визначення необхідної кількості технічних приладів (стволів, генераторів та ін.) на гасіння та захист, фактичної витрати вогнегасних речовин. Визначення потрібної кількості пожежних автомобілів, особового складу, відділень на основних пожежних автомобілях. Приблизні розрахунки сил і засобів в процесі гасіння пожеж з використанням тактико-технічних показників, таблиць, графіків і експонетрів.

Практичні заняття.

Рішення задач і тактичних вправ по розрахунку сил і засобів для гасіння пожежі за допомогою аналітичного методу, приблизними розрахунками, з використанням ЕОМ.

Тема 2.2. Види, зміст і сутність оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів. Оперативні документи гарнізону.

Види, зміст і сутність оперативних дій аварійно-рятувальних підрозділів. Класифікація оперативних дій, порядок їх виконання. Поняття про обстановку пожежі. Періоди зосередження та введення сил і засобів на гасіння пожеж. Визначення вирішального напрямку оперативних дій в процесі організації гасіння пожежі. Роль першого ствола в успішному гасінні пожежі. Особливості оперативних дій підрозділів, які прибули першими при нестачі сил і засобів.

Вийзд та прямування на пожежу (вивчається самостійно). Умови, що забезпечують прибуття аварійно-рятувальних підрозділів на пожежу за мінімальний час. Дії начальника караулу (старшого начальника підрозділу) на шляху прямування до місця пожежі, при виникненні різноманітних обставин.

Розвідка пожежі. Мета та задачі розвідки пожежі. Організація розвідки та її проведення: склад; спорядження розвідки; організація розвідувальних груп; обов'язки осіб що ведуть розвідку. Визначення обстановки пожежі в ході розвідки. Способи проведення розвідки (особовий огляд, опит обізнаних осіб, вивчення документів). Прийняття заходів по рятуванню людей, яким потрібна допомога. Виявлення причин пожежі в ході розвідки. Безпека праці при проведенні розвідки пожежі.

Рятування людей на пожежі. Випадки, шляхи і способи рятування людей. Послідовність рятування людей в залежності від небезпеки. Порядок і способи пошуку людей в задимлених приміщеннях. Принципи використання технічних засобів у період організації рятувальних робіт. Прийняття заходів щодо попередження паніки. Обов'язки начальника караулу (керівника гасіння пожежі) по організації рятувальних робіт. Безпека праці при рятуванні людей на пожежі.

Оперативне розгортання (вивчається самостійно). Поняття про оперативне розгортання на пожежі. Основні вимоги до оперативного розгортання. Етапи оперативного розгортання, їх сутність. Правила розстановки пожежних автомобілів, прокладання рукавних ліній в залежності від обстановки на пожежі. Схеми оперативного розгортання пожежних автомобілів. Особливості оперативного розгортання при гасінні пожеж в ускладнених умовах. Обов'язки начальника караулу (старшого начальника який очолює підрозділ). Безпека праці при проведенні оперативного розгортання.

Виконання спеціальних робіт на пожежі (вивчається самостійно): розкриття та розбирання будівельних конструкцій на пожежі; захист та евакуація матеріальних цінностей на пожежі; відключення електричних мереж та установок; боротьба з димом та високою температурою; освітлення місця пожежі. Порядок і способи здійснення спеціальних робіт. Обов'язки начальника караулу (керівника гасіння пожежі) при організації та проведенні спеціальних робіт на пожежі.

Практичні та семінарські заняття.

Рішення тактичних задач на об'єктах з відпрацюванням виїзду та прямування караулу на пожежу, розвідки пожежі, рятування людей і оперативного розгортання.

Оперативні плани та картки пожежогасіння. Їх призначення, зміст. Вимоги, що пред'являються до виконання текстової та графічної частини. Порядок складання, відпрацювання, оперативного використання, коригування та зберігання. Керівний документ.

Розгляд та розбір карток пожежогасіння на різноманітні об'єкти, які зроблені в практичних підрозділах.

Практичні та семінарські заняття.

Модульна робота № 2 " Визначення кількості пожежних машин для забезпечення підвозу, перекачки та роботи гідроелеваторних систем"

Вивчення курсу завершується екзаменом.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1.1. Основи прогнозування розвитку пожеж.	14	4	2			8	14					14
Тема 1.2. Теоретичні основи локалізації та ліквідації пожеж	8	2	2			4	10					10
Тема 1.3. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів	46	10	12			24	38	4	2			32
Разом за модулем 1	68	16	16			36	62	4	2			56
Модуль 2												
Тема 2.1. Розрахунок сил і засобів для гасіння пожежі. Види та сутність.	12	2	4			6	16					16
Тема 2.2. Види, зміст і сутність оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів. Оперативні документи гарні-	40	6	16			18	42	2	2			38

зону												
Разом за модулем 2	52	8	20			24	58	2	2			54

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.3. Сем. 1. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів на основних пожежних машинах цільового призначення	2
2	Тема 2.2. Сем. 1. Збір та виїзд по тривозі, прямування та оперативне розгортання пожежно-рятувальних підрозділів	2
3	Тема 2.2. Сем. 2. Розвідка пожежі	2
4	Тема 2.2. Сем. 3. Вирішальний напрямок оперативних дій на пожежі. Принципи визначення. рятування людей на пожежі	2
5	Тема 2.2. Сем. 4. Складання та використання оперативних карток та планів пожежогасіння	2
	Разом	10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. ПЗ. 1. Визначення параметрів розвитку пожежі	2
2	Тема 1.2. ПЗ. 1. Визначення кількості вогнегасних речовин для припинення горіння	2
3	Тема 1.3. ПЗ. 1. "Розрахунок тактичних можливостей пожежно-рятувальних підрозділів без установки машин на вододжерело. Видача Модульної роботи № 1 "Розрахунок параметрів розвитку та гасіння пожежі. Розрахункове визначення тактичних можливостей підрозділів на основних пожежних машинах"	2
4	Тема 1.3. ПЗ. 2. "Розрахунок тактичних можливостей пожежно-рятувальних підрозділів з установкою машин на вододжерело	2
5	Тема 1.3. ПЗ. 3. Визначення потрібної кількості пожежних ма-	2

	шин для забезпечення подачі води в перекачку. Видача Модульної роботи №2 "Визначення кількості пожежних машин для забезпечення підвозу, перекачки та роботи гідроелеваторних систем".	
6	Тема 1.3. ПЗ. 4. "Визначення потрібної кількості машин для забезпечення підвозу води та роботи гідроелеваторних систем	2
7	Тема 1.3. ПЗ. 5. "Контрольно-узагальнююче заняття – Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів	2
8	Тема 2.1. ПЗ. 1. "Розрахунок потрібної кількості сил та засобів аналітичним способом	2
9	Тема 2.1. ПЗ. 2. Розрахунок потрібної кількості сил та засобів спрощеним способом	2
10	Тема 2.2. ПЗ. 1. Відпрацювання прийомів роботи з пожежними стволами (АЦ)	4
11	Тема 2.2. ПЗ. 2. Відпрацювання способів рятування людей на пожежі (АСП)	4
	Разом	26

7. Теми лабораторних занять (непередбачено)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	–	–
2	–	–
...	Разом	–

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема.1.1. СР. 1. Структура Статуту дій у НС. Розвиток пожежної тактики	2
2	Тема.1.1. СР. 2. Умовні графічні позначення: обстановка на пожежі, ПТО	2
3	Тема.1.1. СР. 3. Етапи розвитку пожежі	2

4	Тема.1.1. СР. 4. Розрахунок параметрів розвитку пожежі	2
5	Тема.1.2. СР. 1. Основні поняття пожежі. Різновиди та класифікація пожежі	2
6	Тема.1.2. СР. 2. Принципи та прийоми припинення горіння	2
7	Тема.1.3. СР. 1. Графічні позначення пожежних машин	2
8	Тема.1.3. СР. 2. Схеми подачі вогнегасних речовин та схеми оперативного використання на пожежі	2
9	Тема.1.3. СР. 3. Виконання модульної роботи №1 – Розрахунок параметрів розвитку та гасіння пожежі	2
10	Тема.1.3. СР. 4. Тактичні можливості підрозділів на основних пожежних машинах спеціального призначення	2
11	Тема.1.3. СР. 5. Виконання модульної роботи № 1 – Розрахункове визначення тактичних можливостей підрозділів на основних пожежних машинах	2
12	Тема.1.3. СР. 6. Захист модульної роботи № 1 "Розрахунок параметрів розвитку та гасіння пожежі. Розрахункове визначення тактичних можливостей підрозділів на основних пожежних машинах"	2
13	Тема.1.3. СР. 7. Розрахунок насосно-рукавних систем	2
14	Тема.1.3. СР. 8. Виконання модульної роботи – № 2 Визначення кількості пожежних машин для забезпечення підвозу та перекачки.	2
15	Тема.1.3. СР. 9. Забір води з відкритих джерел водопостачання пожежними мотопомпами.	2
16	Тема.1.3. СР. 10. Виконання модульної роботи № 2 – Визначення кількості пожежних машин для забезпечення роботи гідроелеваторних систем.	2
17	Тема.1.3. СР. 1. Виконання модульної роботи №2 Визначення кількості автоцистерн для організації підвезення води до місця пожежі	2

18	Тема.1.3. СР. 12. Виконання модульної роботи № 2 Розрахунок гідроелеваторних систем, складання схем забору та подавання води	2
19	Тема.2.1. СР. 1. Визначення вихідних даних для проведення розрахунку сил та засобів	2
20	Тема.2.1. СР. 2. Виконання модульної роботи №2 - Розрахунок сил та засобів на гасіння пожежі	2
21	Тема.2.1. СР. 3. Розрахунок сил та засобів для гасіння пожежі з використанням таблиць	2
22	Тема.2.2. СР. 1. Поняття оперативних дій підрозділів. Задачі та принципи	2
23	Тема.2.2. СР. 2. Етапи оперативного розгортання. Порядок проведення	2
24	Тема.2.2. СР. 3. Порядок проведення розвідки. Тактико-технічна характеристика пожежних стволів	2
25	Тема.2.2. СР. 4. Захист Модульної роботи № 2 "Визначення кількості пожежних машин для забезпечення підвозу, перекачки та роботи гідроелеваторних систем".	2
26	Тема.2.2. СР. 5. Послідовність дій КГП при визначенні вирішального напрямку	2
27	Тема.2.2. СР. 6. Техніка рятування людей на пожежі	2
28	Тема.2.2. СР. 7. Новітні способи та методи рятування людей на пожежі	2
29	Тема.2.2. СР. 8. Вимоги та порядок складання оперативних документів в пожежно-рятувальних підрозділах	2
30	Тема.2.2. СР. 9. Складання та використання оперативних карток пожежогасіння на населені пункти	2
	Разом	60

9. Індивідуальні завдання (непередбачено)

10. Методи навчання

Вивчення дисципліни «Пожежна тактика» передбачає проведення лекційних, практичних та семінарських, а також самостійну роботу здобувачів.

Для закріплення теоретичних знань, здобуття необхідних практичних навичок програмою передбачаються: заняття з оперативно-тактичного вивчення об'єктів і розробки оперативних карток пожежогасіння; порядку та методики виконання модульних робіт.

З метою вдосконалення тактичної підготовки всі практичні заняття за виключенням практичних занять в навчальному класі, ділові ігри, проводяться двома викладачами. Для поглиблення та закріплення знань програмного матеріалу рекомендується у позакласний час проводити розгляди пожеж, теоретичні конференції, тематичні вечори, демонструвати кінофільми про організацію та гасіння пожеж, організовувати зустрічі і виступи практичних працівників підрозділів ДСНС України.

Модульна робота № 1 "Розрахунок параметрів розвитку та гасіння пожежі. Розрахункове визначення тактичних можливостей підрозділів на основних пожежних машинах" виконується після вивчення теми 1.3. «Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів». Для цього кожний здобувач отримує індивідуальне завдання за методичними вказівками. Модульна робота виконується у часи самостійної роботи та підлягає захисту.

Модульна робота № 2 " Визначення кількості пожежних машин для забезпечення підвозу, перекачки та роботи гідроелеваторних систем" виконується після вивчення теми 1.3. «Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів». Для цього кожний здобувач отримує індивідуальне завдання за методичними вказівками. Модульна робота виконується у часи самостійної роботи та підлягає захисту.

Вивчення курсу завершується екзаменом.

11. Методи контролю

Для оцінки знань слухачів використовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті методом опитування та письмового тестового контролю. У процесі вивчення дисципліни слухачі виконують модульну роботу № 1 та № 2. Підсумкова форма контролю – екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

для екзамену

Поточний контроль та самостійна робота							Підсумковий контроль (екзамен)	Сума балів за дисципліну
Модуль 1				Модуль 2				
T1.1	T1.2	T1.3	Модульна контрольна робота 1	T2.1	T2.2	Модульна контрольна робота 2	35	100
5	5	5	20	5	5	20		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
65-79	C		
55-64	D	задовільно	
50-54	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

13.1. Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (модульний контроль, екзамен)

Модуль 1

1. Пожежна тактика та її завдання. Статут дій у надзвичайних ситуаціях. Роль пожежної тактики при підготовці фахівців Оперативно-рятувальної служби.

2. Пожежа та її розвиток. Форми розвитку пожежі, зони на пожежі, поняття про зони, їхня межа; основні параметри і стисла характеристика зон.

3. Пожежа та її розвиток. Розвиток пожежі: поняття про розвиток пожежі; періоди розвитку пожежі; характеристики і визначення; основні форми розвитку пожежі; характеристики показників, щодо визначення основних параметрів пожежі. Параметри гасіння пожежі.

4. Класифікація пожеж за умовами газового обміну, агрегатного стану горючих речовин, характеру поширення горіння, належності до об'єктів, відношенню до поверхні землі, розміру, тривалості та іншими ознаками; стисла характеристика кожного різновиду пожежі. Способи та засоби гасіння.

5. Визначення параметрів розвитку та гасіння пожежі. Площа, периметр та фронт пожежі та площа гасіння, температурний режим та газообмін на пожежі, основні параметри при зовнішніх і внутрішніх пожежах. Практичне значення керування газовим обміном на пожежі.

6. Вогнегасні засоби, умови і принципи припинення горіння; види засобів, що гасять, і запропоновані до них вимоги. Прийоми та способи гасіння пожеж, розподіл прийомів гасіння за різноманітними ознаками.

7. Вогнегасні засоби, поняття про інтенсивність подачі засобів, що гасять, і порядок її визначення. Визначення кількості вогнегасних засобів для припинення горіння.

8. Тактичні можливості пожежних підрозділів: поняття про тактичні можливості підрозділів; показники, від яких залежать тактичні можливості; необхідність, умови і зразкові схеми використання пожежних машин на повну тактичну можливість при подачі води і повітряно-механічної піни.

9. Сили і засоби пожежної охорони. Оперативне використання під час гасіння пожеж. Види пожежних підрозділів та їх характеристика.

10. Тактичні можливості підрозділів на основних пожежних автомобілях без встановлення їх на вододжерело. Обстановка на пожежі, при якій підрозділи працюють без встановлення машин на вододжерело.

11. Визначення показників тактичних можливостей підрозділів без установки основних пожежних машин на вододжерело, можливі схеми оперативного використання відділень на автомобілях. Розрахунок тривалості подачі засобів, що гасять.

10. Тактичні можливості підрозділів на основних пожежних автомобілях з встановленням їх на вододжерело: обстановка на пожежі, при якій підрозділи працюють з встановленням машин на вододжерело; можливі схеми оперативного використання відділень при подачі води і піни; розрахунки тривалості подачі повітряно-механічної піни різноманітної кратності, можлива площа й об'єм гасіння піною, граничної відстані для подачі засобів гасіння.

Модуль 2

1. Організація оперативних дій. Періоди розвитку та гасіння пожежі. Види і класифікація оперативних дій пожежних підрозділів. Роботи, що виконуються у кожний період та їх характеристика. Організація оперативних дій. Умови локалізації та ліквідації пожежі.

2. Періоди гасіння пожежі: поняття про періоди локалізації і ліквідації; характер оперативних дій, що виконуються підрозділами в кожний період; чинники, що впливають на тривалість локалізації і ліквідації пожежі.

3. Вирішальний напрямок оперативних дій на пожежі: поняття про вирішальний напрямок. Основні принципи визначення вирішального напрямку, порядок здійснення цих принципів у процесі керування оперативними діями.

4. Організація розвідки на пожежі. Мета та завдання розвідки пожежі. Види, склад, організація, способи та правила проведення розвідки пожежі. Прийняття заходів з рятування людей, яким потрібна допомога. Виявлення причин пожежі в ході розвідки. Безпека праці при проведенні розвідки пожежі.

5. Рятування людей на пожежі. Випадки, шляхи і способи рятування людей. Порядок, способи та використання технічних засобів при пошуку та рятуванні людей. Прийняття заходів щодо попередження паніки. Обов'язки КГП при організації рятувальних робіт. Безпека праці при рятуванні людей на пожежі.

6. Організація оперативних дій пожежних підрозділів. Класифікація оперативних дій: загальні; окремі; підготовчі; основні; забезпечувальні. Порядок їх виконання. Поняття про оцінку обстановки, її сутність.

7. Гасіння пожежі. Поняття та сутність гасіння пожежі. Характер оперативних дій, що виконуються в періоди локалізації і ліквідації пожежі. Визначення оперативних позицій на пожежі, порядок вибору технічних приладів подачі вогнегасних засобів. Безпека праці при гасінні пожеж.

8. Методика розрахунку сил і засобів для гасіння пожеж. Послідовність аналітичного методу розрахунку сил і засобів. Визначення потрібної витрати вогнегасних речовин та кількості технічних приладів на гасіння та захист. Скорочені розрахунки сил і засобів в процесі гасіння пожеж з використанням тактико-технічних показників, таблиць, графіків і експонетрів.

9. Оперативне розгортання, поняття та основні вимоги до оперативного розгортання. Етапи оперативного розгортання, їх суть. Схеми оперативного розгортання. Особливості оперативного розгортання при гасінні пожеж в ускладнених умовах. Безпека праці при проведенні оперативного розгортання.

10. Оперативні картки пожежогасіння, призначення, зміст. Порядок складання, відпрацювання, оперативного використання, коректування та зберігання. Керівний документ.

11. Оперативні плани пожежогасіння. Призначення та організація роботи по складанню планів пожежогасіння. Зміст, вимоги до текстової та гра-

фічної частин. Порядок розробки, оформлення відпрацювання, коректування та використання.

13.2. Плани практичних занять

Плани практичних та семінарських занять наведені у **додатку 1** до цієї програми.

13.3. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Завдання для самостійної роботи слухачів наведені у методичному матеріалі «Методичні вказівки для проведення самостійної роботи здобувачів вищої освіти з підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 261 «Пожежна безпека».

13.4. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт

Матеріали для виконання модульної роботи наведені у методичних вказівках «Методичні вказівки до виконання контрольних робіт № 1-2» денної та заочної форм навчання наведені у **додатку 2** до цієї програми.

13.5. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) для перевірки знань

Пакет комплексних контрольних робіт ККР для перевірки знань наведений у **додатку 3** до цієї програми.

14. Рекомендована література:

Базова

1. Конституція України, Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року.
2. Кодекс цивільного захисту України, від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.
3. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Наказ МНС України від 13.03.2012 р., № 575.
4. Ключ П.П., Палюх В.Г., Сенчихін Ю.М., Пустовой А.С., Сировой В.В., Пожежна тактика: підручник. – Х.: Основа, 1998. –592 с.
5. Лісняк А.А., Сировий В.В., Сенчихін Ю.М., Основи пожежної тактики. Навчальний посібник. – Х.: НУЦЗУ, 2014 . – 218 с.
6. Сировий В.В., Сенчихін Ю.М., Лісняк А.А., Дерев'янка І.Г., Основи тактики гасіння пожеж. Навчальний посібник. – Х.: НУЦЗУ, 2014 . – 158 с.
7. Ключ П.П., Палюх В.Г., Росоха В.О., Тактична та психологічна підго-

товка особового складу пожежної охорони. – Х.: АЦЗУ, 2004. – 288с.

8. Ключ П.П., Палюх В.Г., Тактические возможности пожарных подразделений. Учебное пособие – Х.: ХИСИ-ХПТУ, 1993. – 201 с.

9. Довідник керівника гасіння пожежі / За загальною редакцією Крапивницького В.С. – К.: ТОВ "Літера-Друк", 2016. – 320 с. : іл.

10. Сыровой В.В., Разведка пожара. Учебное пособие – Х.: ХИПБ, 1995. – 59 с.

11. Сборник задач по пожарной тактике для курсантов специальности «Пожарная безопасность». Ч.1. Основы пожарной тактики / В.Г. Палюх, В.В. Сыровой, І.В. Зозуля. – Х.: ХИПБ, 1994 – 98 с.

12. Сборник задач по пожарной тактике для курсантов специальности «Пожарная безопасность». Ч.2. Тушение пожаров на объектах народного хозяйства / В.Г. Палюх, В.В. Сыровой. – Х.: ХИПБ, 1994 – 146 с.

13. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт № 1-2. Для курсантів, студентів та слухачів / І.Г. Дерев'яно, А.А. Лісняк., В.О. Собина. – Х.: НУЦЗУ, 2014 – 16 с.

14. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт № 3-5. Для курсантів, студентів та слухачів відділення заочного навчання / І.Г. Дерев'яно, А.А. Лісняк, В.В. Сыровой. – Х.: НУЦЗУ, 2014, – 32 с.

15. Методичні вказівки до виконання модульної роботи 5-6 для курсантів, студентів та слухачів факультету заочного навчання / І.Г. Дерев'яно, А.А. Лісняк., В.О. Собина, В.В. Сыровой, В.А. Устименко. – Х.: НУЦЗУ, 2009 – 24 с.

Допоміжна

1. Методичні рекомендації зі складання та використання оперативних планів і карток пожежогасіння. Наказ МНС України від 23.09.2011р., № 1021.

2. Методика розрахунку сил і засобів, необхідних для гасіння пожеж у будівлях і на територіях різного призначення. Наказ МНС України від 16.12.2011 р. № 1341.

3. Сумісний наказ МНС, МСП, МОЗ та МОН від 31.07.2012 р. № 1061/468/587/865 «Про затвердження Порядку спільних дій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій та пожеж в організаціях, установах і закладах з цілодобовим перебуванням людей».

4. Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України. Наказ МНС України 07.05.2007 р. № 312.

5. Інструкції, вказівки та інформаційні листи МНС України та ГУ ДСНС України в областях, описи характерних пожеж.

6. Положення про організацію службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту. Наказ МНС України від 20.02.2015 р., № 189.

7. Рекомендації щодо гасіння пожеж у висотних будівлях. Наказ МНС України від 30 серпня 2011 року, № 900.

8. Рекомендації щодо організації гасіння пожеж підрозділами МНС на

промислових об'єктах підвищеної небезпеки з наявністю небезпечних хімічних речовин. Наказ МНС України від 22.09.2011р., № 1017.

9. НАПБ 05.035-2004 Інструкція щодо гасіння пожеж у резервуарах із нафтою та нафтопродуктами.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon.rada.gov.ua>
2. <http://www.president.gov.ua>
3. <http://www.kmu.gov.ua>
4. <http://mvs.gov.ua>
5. <http://www.dsns.gov.ua>
6. <http://mon.gov.ua>
7. <http://nuczu.edu.ua>

Розробники:

Дубінін Д.П.

Хілько Ю.В.